

The background of the slide is a light gray gradient with several realistic water droplets of various sizes scattered across it. The droplets have highlights and shadows, giving them a three-dimensional appearance. The main title is centered in the upper half of the slide.

SAMOUSZKODZENIA

wśród młodzieży

„Moje cięcie, moje uzależnienie”

*„Jak się okaleczam, to wiem, że krzywdzę
tylko siebie”*

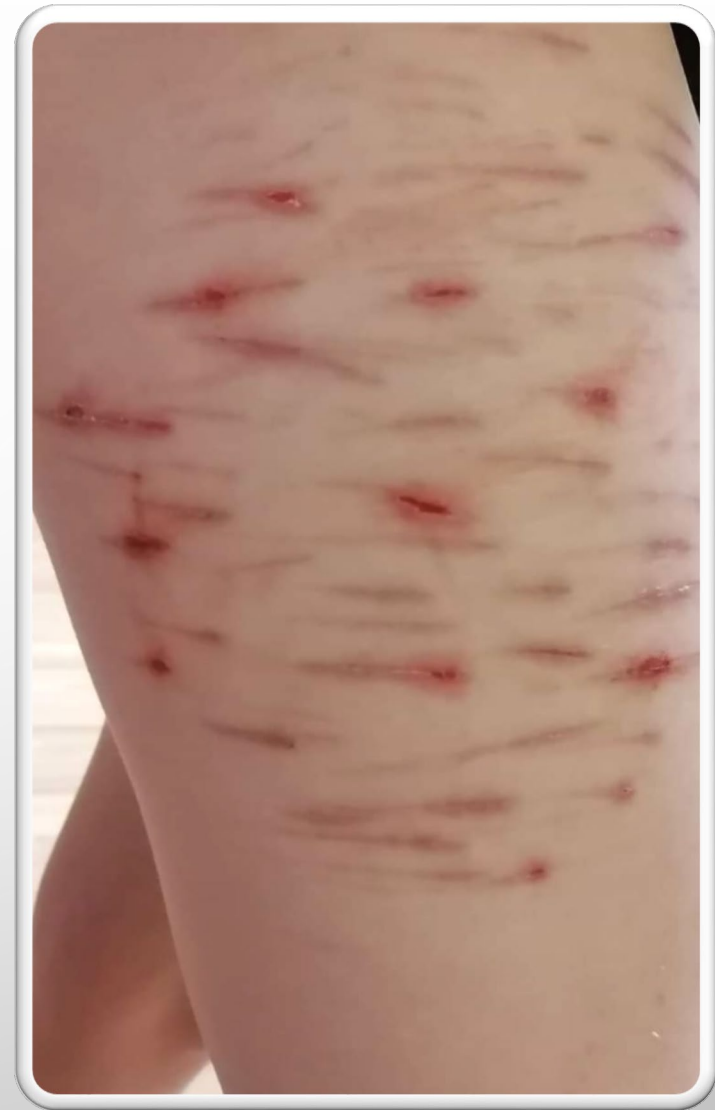
*„Często mnie to dopada - taka kula emocji,
targająca mnie po podłodze”*

*„Uwielbiam ten ból. Ból połączony z cierpieniem.
Później przychodzi ulga”*

*„Gdy wpadam w dołek zaczynam się ciąć,
drapać, gryźć”*

*„Zaczęłam po kłótni z rodzicami. Było na ostro.
Zamknęłam się w łazience i to zrobiłam”*

*„Pierwszy raz jak miałam 11 lat, w ciągu roku kilkanaście
razy to zrobiłam, później przestałam liczyć”*

Samouszkodzenie, czym jest?

Samouszkodzenie, samozranienie, samookaleczenie, przez niektórych nazywane autoagresją „nonsuicydal self- injury(nssi)”, czyli niesamobójcze samouszkodzenie, definiowane jest jako:

„Zamierzone, przeprowadzone z własnej woli i stanowiące niewielkie zagrożenie życia uszkodzenie własnego ciała, które nie jest akceptowane społecznie, a jest dokonywane w celu zmniejszenia dyskomfortu psychicznego i/lub zakomunikowanie o nim.” (Walsh 2014, s. 20)

Może, ale nie musi być wskaźnikiem innych problemów psychicznych. Samouszkodzenia nie są zaburzeniem psychicznym - są objawem.

Intencją osoby dokonującej samouszkodzenia, nie jest samobójstwo.

Intencją jest natomiast **uszkodzenie** - skaleczenie swojego ciała.

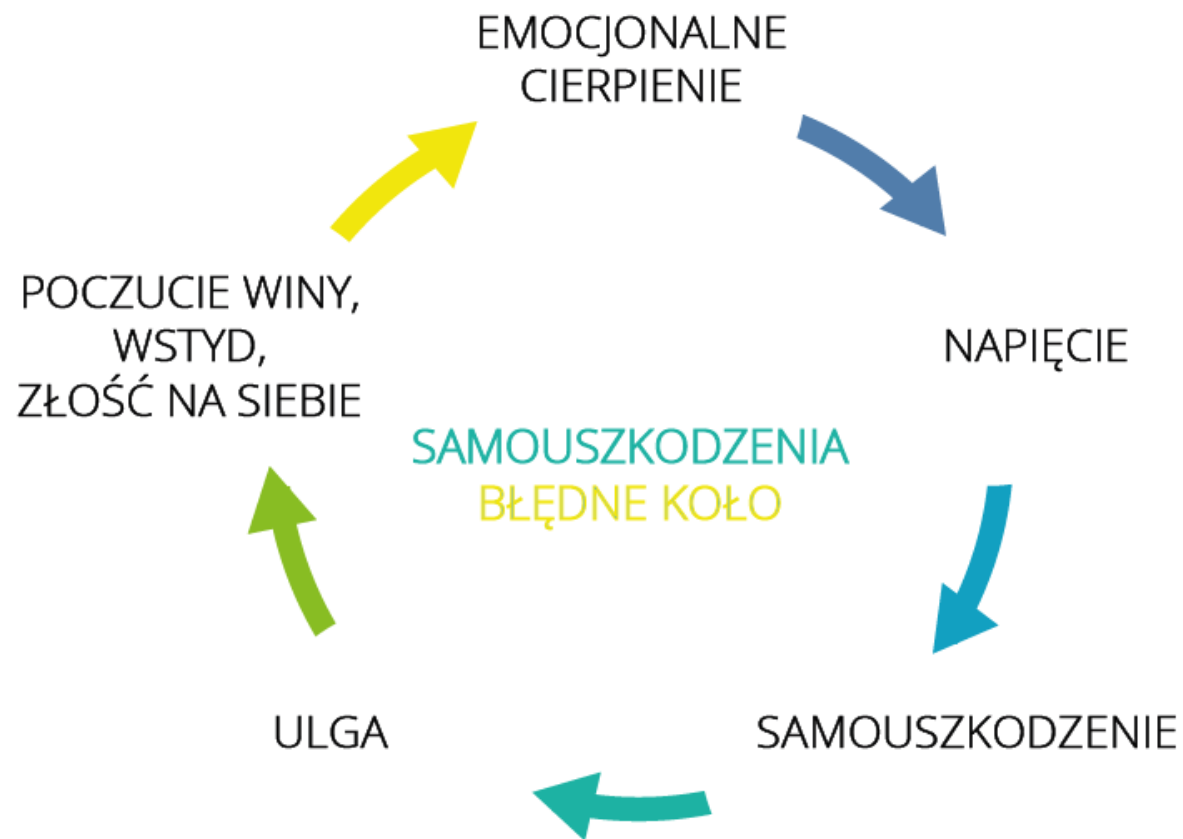

Dlaczego młodzież dokonuje samouszkodzeń?

- Najczęściej nastolatki nie radzą sobie z problemami, z doświadczaniem trudnych stanów emocjonalnych i z napięciem;
- Brak odpowiedniego wsparcia i umiejętności odreagowania sytuacji trudnych;
- Problemy rodzinne (np. rozwód rodziców), rówieśnicze (np. przemoc);
- Mogą być próbą zwrócenia na siebie uwagi - bardzo często nastolatki, którzy się samouszkodzają czują się niedostrzegani, pozostawieni sami sobie, „niewidzialni”;
- Lęk przed odrzuceniem, potrzeba przynależności do grupy.

Wyjście z błędnego koła samouszkodzeń wymaga ogromu wsparcia, wiedzy, pracy i czasu, jednak co najważniejsze: jest możliwe!
Czas tutaj odgrywa ogromną rolę!

Im szybciej zareagujemy, im szybciej nastolatek otrzyma pomoc, tym objaw jest słabiej utrwalony. Każdy dzień jest na wagę złota.

Najczęstszymi sposobami dokonywania samouszkodzeń są:

- przecinanie skóry
- drapanie i rozdrapywanie ran
- uderzanie się przedmiotami
- przypalanie skóry
- uderzanie głową o ścianę
- samodzielnie wykonywanie tatuaży
- gryzienie się

Behawioralne sygnały ostrzegawcze:

- blizny, zadrapania , skaleczenia, siniaki o niewiadomym pochodzeniu;
- ślady krwi na ubraniu;
- liczne, częste opatrunki;
- noszenie ubrań z długimi rękawami, nogawkami (nieadekwatnie do pogody), które mogą ukryć rany;
- unikanie aktywności, podczas której mogą zostać odsłonięte rany, blizny (w-f, basen);
- noszenie przy sobie ostrych narzędzi (żyletki, nożyczki, agrafki, pinezki);
- spędzanie długiego czasu w toalecie, miejscach odosobnionych.

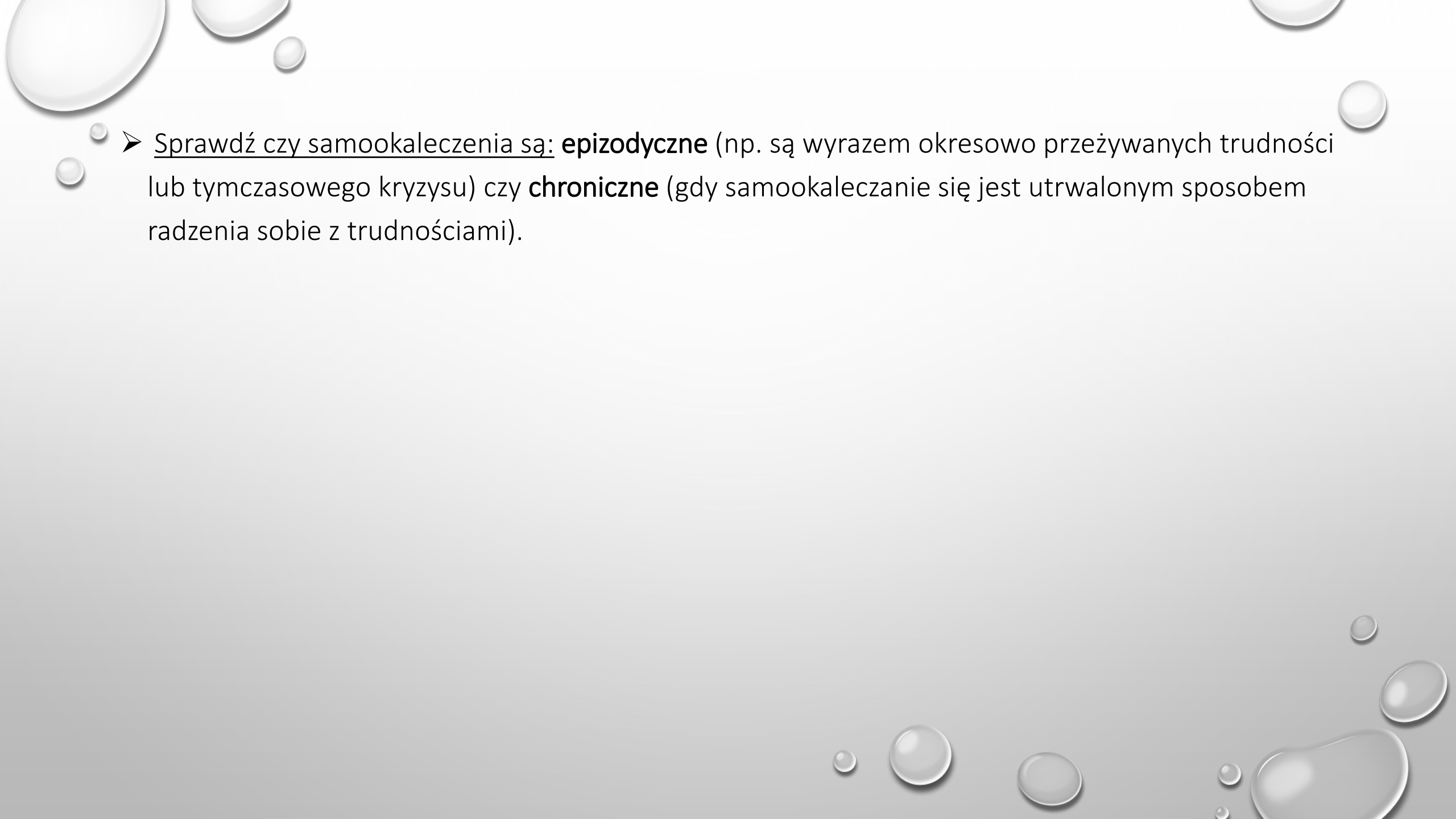

Mniej specyficzne sygnały:

- zachowania ryzykowne (skoki z wysokości, przebieganie przez ulicę, prowokowanie w sferze seksualnej);
- sięganie po alkohol, środki psychoaktywne;
- prace pisemne, plastyczne lub tworzenie muzyki o tematyce fizycznego zranienia, bólu, krwi, smutku;
- nagłe zmiany w kontaktach z rówieśnikami, zainteresowaniach (zazwyczaj ograniczenie kontaktów społecznych, zainteresowań);
- stany depresyjne (przedłużający się smutek, przygnębienie, wycofanie, izolacja);
- skrajne, impulsywne, silne reakcje emocjonalne na trudne sytuacje (reagowanie lękiem, złością, niedostrzeganie możliwych rozwiązań przez nastolatka);
- niska samoocena i niechęć wobec siebie;
- brak sieci wsparcia (przyjaciół, niedostateczne wsparcie ze strony rodziny).

Zanim podejmiesz interwencję:

- Ważne jest zdobycie wiedzy na temat samouszkodzeń, która pomoże Ci w zrozumieniu tego zachowania i jego przyczyn;
- Postaraj się dokładnie przeanalizować sytuację dziecka, które się okalecza. Sposób przeprowadzenia interwencji a przede wszystkim jej skuteczność w dużej mierze zależy od analizy sytuacji nastolatka (m.in. uwarunkowań rodzinnych, rówieśniczych, indywidualnych zasobów i trudności);
- Warto przyjrzeć się: sytuacji rodzinnej ucznia (jakie problemy w niej występują np. przemoc, uzależnienie, trudna sytuacja materialno- bytowa), czy nastolatek może liczyć na pomoc i wsparcie najbliższych? Czy jest w jego otoczeniu ktoś, kto może mu pomóc? Jakie są relacje ucznia z rówieśnikami? Jaka jest jego sytuacja szkolna?

-
- Sprawdź czy samookaleczenia są: **epizodyczne** (np. są wyrazem okresowo przeżywanych trudności lub tymczasowego kryzysu) czy **chroniczne** (gdy samookaleczanie się jest utrwalonym sposobem radzenia sobie z trudnościami).

Czego nie należy robić:

- Nie strasz ucznia np. „Czy ty nie rozumiesz, że możesz umrzeć”;
- Nie oceniaj, nie krytykuj ucznia np. „Jak możesz robić coś tak głupiego!”;
- Nie narzucaj rozwiązań i działań np. „Skończ z tym natychmiast!”, „Powinieneś wiedzieć, że to do niczego nie prowadzi”;
- Nie zadawaj pytań, na które zapewne nie uzyskasz odpowiedzi np. „Dlaczego ty to robisz?”, „Co chcesz przez to osiągnąć?”;
- Nie oglądaj sznytów, blizn itp. ale też nie karz ich sobie pokazywać;
- Nie wprowadzaj atmosfery sensacji (ani wobec czynności realizowanych przez ucznia ani wokół ucznia);
- Nie wywlekaj sprawy na forum klasy;
- Nie wyzwalaj nowych powodów, obszarów napięcia.

Co nauczyciel może/ powinien zrobić:

- Najbardziej pomagamy, jeżeli reagujemy z akceptacją, zrozumieniem i szacunkiem;
- Młodzi ludzie pragną, by ich wysłuchano i potraktowano poważnie;
- Starajmy się patrzeć na człowieka, nie tylko na jego rany, reagujmy na niego samego i na jego niepokój w taki sam sposób, w jaki reagowalibyśmy na każdą inną osobę;
- Zacznijmy rozmowę od bezpośredniej przyczyny dla której ją podejmujemy oraz od wyrażenia swojej troski .

Działajmy:

- Porozmawiaj z uczniem - stwarzając w indywidualnym kontakcie atmosferę empatii, autentyczności, chęci zrozumienia, dania wsparcia, zorganizowania pomocy;
- Spróbuj odbarczyć ucznia z poczucia winy;
- Zbuduj system wsparcia dla ucznia, postaraj się namówić do zgody na kontakt w tej sprawie z jego rodzicami, psychologiem, pedagogiem;
- Zawrzyj kontrakt krótkotrwały, możliwy do przyjęcia przez młodego człowieka - na zaniechanie samookaleczania się do czasu ... zorganizowania możliwych form pomocy np. wizyta u psychologa, pedagoga, podjęcie terapii, podjęcie treningu związanego z umiejętnym, zdrowym, nieszkodzącym sposobem rozładowania napięć.

Ważne numery telefonów

- 800 12 12 12 wsparcie psychologiczne w sytuacji kryzysowej - infolinia dla dzieci, młodzieży i opiekunów (czynna całą dobę, 7 dni w tygodniu)
- 116 111 telefon zaufania dla dzieci i młodzieży (bezpłatny, czynny całą dobę, 7 dni w tygodniu)
- 116 123 telefon zaufania dla osób dorosłych (np. rodziców/ opiekunów prawnych, bezpłatny, czynny całą dobę, 7 dni w tygodniu)
- 112 w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia